

Concèntric

una discogràfica en temps difícils

L'any 1964, una època en què el règim militar de Franco era omnipresent i frenava qualsevol expressió cultural en català, Ermengol Passola creava Concèntric, una discogràfica nascuda dins la societat HAC, S.A. per donar impuls a la llengua i la cultura de casa nostra amb una visió moderna, tant des del punt de vista artístic com empresarial. Partint d'un nucli d'artistes molt significatius en el moviment de la Nova Cançó, Els Setze Jutges, donà suport també a altres cantants més propers al pop, al *ieie*, i a la cançó melòdica o "lleugera". Amb la implicació de l'escriptor Josep Maria Espinàs i del músic Francesc Burrull, i amb la clara intenció de comptar amb el públic juvenil, adaptà al català els grans èxits de la música anglosaxona promovent grups de pop rock, i publicà un bon nombre de discs dedicats als infants.

Concèntric, més enllà de l'edició discogràfica, implicà els dissenyadors, fotògrafs, il·lustradors i grafistes més moderns del moment, aconseguint una renovació estètica del sector. A més, impulsà La Cova del Drac, un local on fer presentacions de discs i, de retruc, remoure activament la vida artística de Barcelona.

Amb un catàleg de 138 referències pròpies, Concèntric aturà la seva activitat el 1973. La seva col·laboració amb altres discogràfiques com Vergara, TIC o Als 4 Vents permeté que el segell figurés en algunes produccions alienes, de la mateixa manera que el seu primer disc, *Guillem d'Efak, veu de Mallorca*, va sortir al mercat emparat per Vergara.

Concebuda en commemoració del 50è aniversari de la seva creació, aquesta exposició permet resseguir-ne la història a través de documents propis de cada àrea de la Biblioteca; la majoria, procedents del Fons Concèntric, que inclou tots els documents vinculats a l'activitat discogràfica del segell donats al Departament de Cultura de la Generalitat el 1990. El fons administratiu d'empresa es troba a l'Arxiu Nacional de Catalunya.

01. Els temps difícils

Concèntric va néixer com una escissió de la discogràfica EDIGSA, el 1964. La companyia va ser fundada per Ermengol Passola i Josep Maria Espinàs amb una clara intenció: aconseguir la normalització de l'ús del català i potenciar la cultura catalana mitjançant la música. Per això, a més d'editar títols pertanyents a autors de la Nova Cançó i d'Els Setze Jutges, d'influència molt més francesa i intel·lectualitzada, van promoure joves músics que buscaven la inspiració en la música anglosaxona, en el rock, el pop, el jazz, i el folk americà.

Presentant-se com un segell innovador, els seus èxits més importants van ser "La casa del sol naixent", l'adaptació al català que Els Dracs van fer d'aquest clàssic anònim del folk nord-americà popularitzat per The Animals, el disc de Lluís Llach que inclou les cançons "L'estaca" i "El bandoler", el de Maria del Mar Bonet que contenia la cançó "Què volen aquesta gent?" i també tota la sèrie adreçada als infants *Discoteca Cavall Fort*. La companyia es va dissoldre el 1973, i el 1990 es va lliurar tot el fons discogràfic i documental a la Generalitat de Catalunya.

• El context sociopolític i cultural

1. *Cronologia*
2. Lluís Serrahima, "Ens calen cançons d'ara". A: *Germinàbit: circular de la Unió Escolania de Montserrat*, Núm. 58 (gener 1959), p. 15. Top.: RRC-4-0099
3. Josep Porter-Moix, "Concert multitudinari". A: *Una història de la cançó*. [Barcelona]: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 1987, p. 150-151. Top.: F 78-8-2397

• El món discogràfic

1. Catàlegs de Concèntric amb l'eslògan "Discs catalans": Guillem d'Efak (1967), Guillermina Motta (1967), Rafael Subirachs (1968) i Dolores Laffitte (1969). Top.: Fons Concèntric
2. *Raimon al Palau* (EDIGSA CM 170 L, 1967). Top.: 2006-LP 39, i *Festival Folk 2* (Als 4 Vents A4V - 14 L, 1968). Top.: LP 10911

• Els formats

1. *Recital Maria Amèlia Pedrerol* (Concèntric 5502-HD, 1966). Top.: LPM
2. *Els èxits de Lluís Llach* (Concèntric 5711-UL, 1969). Top.: LP 179. *Els èxits dels anys 60* (Concèntric 5715-UL, 1970). Top.: LP 190, i *Els èxits de la cançó infantil* (Concèntric 5720-UL, 1971). Top.: LP 193
3. Guillem d'Efak. [Concèntric, original 1]. [1964?]. Màster. Top.: BOG-2

• Els permisos

1. Lletra de la cançó "Vaiet", de Lluís Llach, amb el segell "prohibido" i certificat de denegació d'enregistrament. Versió corregida de "Vaiet", titulada "Damunt d'una terra", i certificat d'autorització d'enregistrament. Top.: Fons Concèntric

• La censura

1. Lletra de la cançó "De matinada" ("Què volen aquesta gent?"), amb segell d'autorització per ser enregistrada. Top.: Fons Concèntric
2. Carta de Concèntric a la *Delegación del Ministerio* expressant la dificultat de retirar

el disc. 24 de maig de 1969. Top.: Fons Concèntric

3. Lletra de la cançó "L'estaca", i certificat d'autorització per ser enregistrada. Top.: Fons Concèntric. Fotografia de Burrull i Llach al Palau de la Música Catalana el 1969. Top.: Arxiu Francesc Burrull. Fitxa de la cançó "L'estaca", qualificada de "no radiable". Top.: Fons Ràdio Barcelona

• Ermengol Passola i Roser Domingo

1. Text d'Ermengol Passola a: *Audiència pública. Els Setze Jutges* (Concèntric 5704-UL). Top.: LP 188
2. Fotografia d'Ermengol Passola. A: *La nova cançó: la veu d'un poble*. Museu d'Història de Catalunya. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2010. Top.: 2010-4-3837
3. Fotografia de Roser Domingo (anys 60). Top.: Arxiu Roser Domingo. Felicitació de Nadal dels Passola Vidal a Roser Domingo. Al revers, dibuix de Martí. Top.: Arxiu Judit Subirachs
4. Agenda de contactes de Concèntric. Top.: Arxiu Roser Domingo

• Josep Maria Espinàs

1. *Espinàs canta Brassens* (EDIGSA CM 1, 1962). Top.: S 2829
2. Carta del *Ministerio* on es denega la gravació de la cançó "Confessió de Polly", de Weill i Formosa, i es qualifica de "no radiable" la cançó "Recepta de cuina". Top.: Fons Concèntric

• Francesc Burrull

1. "El mestre Burrull: homenatge del jazz a la cançó". A: *Jaç*, núm. 31 (abril-maig 2010). Top.: 785/15-4º
2. *Homenatge musical als Setze Jutges* (Concèntric 5702-UL, 1965). Top.: LP 189
3. *Jeepers Creepers: el tema dels Setze Jutges. L'home del carrer*. Arranjaments de Francesc Burrull. Partitures per al disc *Homenatge musical als setze jutges*. Top.: Fons Concèntric

02. Cançó i reivindicació

Durant els anys de vida de Concèntric, la cançó d'autor va esdevenir un instrument per a la lluita política, social i de resistència cultural contra el règim franquista. El col·lectiu Els Setze Jutges i el moviment de la Nova Cançó van ser el vehicle per difondre els missatges de reivindicació i protesta de molts catalans.

Amb la música es va poder connectar amb un públic amplíssim, gràcies a melodies i lletres que van esdevenir la banda sonora d'una generació que clamava llibertats i canvis polítics. Però també hi hagué lloc per a les cançons que, senzillament, eren les millors que es van fer en aquella època, sovint amb encara més ressò.

• Els Setze Jutges

1. *Audiència pública. Els Setze Jutges* (Concèntric 5704-UL, 1966). Top.: LP 188. *El Nadal no té 20 anys* (Concèntric 6059-UC, 1967). Top.: S 60
2. *Homenatge musical als Setze Jutges* Cartell. Disseny de Joan Fontanals. Top.: IV (7) B 14

• La cançó d'autor

1. Guillem d'Efak. *Plou i fa sol*. (Concèntric 6036-XC, 1966). Top.: S 125. Text manuscrit i mecanografiat, presentat a censura, que havia de precedir la interpretació de la cançó "Plou i fa sol". Top.: Fons Concèntric
2. *Raimon en marxa, món en marxa* (Concèntric 6060-UC, 1967). Top.: S 45. Raimon. [Concèntric, original 33(2)]. Top.: BOP 43

• La cançó lleugera, els mainstream catalans

1. *Núria Espert canta Bertolt Brecht* (Concèntric 6049-UC, 1967). Top.: S 115. Fotografia d'un conjunt de contactes de Núria Espert. Autor: Maspons+Ubiña. Top.: Arxiu Enric Frigola
2. Fotografia de Magda usada per a una portada d'Edigsa. Autor: Jordi Fornas [entre 1965 i 1968]. Top.: Fons Jordi

Fornas. XI.7 BC 173

3. *Je ne regrette rien = no, jo no em planyo de res*. Partitura ms. Arranjaments de Francesc Burrull per al disc de Magda. Top.: Fons Concèntric
4. Nuri. *Ell*. (Concèntric 6020-XC, 1965). Top.: S 47

• El pop i el rock

1. Pau Riba. *Dioptria I i II* (Concèntric 5713-SUL, 1970 i 5714-SUL, 1970). Top.: 1970-LP 237 i 1970-LP 238
2. Pau Riba. [Concèntric, original 87]. [197.?]. Top.: BOG 74
3. *Conjunt Els Dracs* (Concèntric 6013-XC, 1965). Top.: S 118. The Bonds. *Wooly Bully* (Concèntric 6025-XC, 1966). Top.: S 136. Els Drums. *La nina diu que no* (Concèntric 6037-XC, 1966). Top.: S 116

• El Jazz i la música progressiva

1. *A tot jazz i A tot jazz 2* (Concèntric 5701-SZL, 1965 i 5703-SZL, 1966). Top.: LP 181 i LP 180. *Scandia sky* (Concèntric 6028-ZC, 1966). Top.: S 89. *Tete Montoliu presenta Elia Fleta* (Concèntric 6038-ZC, 1966). Top.: S 90
2. *La música progressiva a Catalunya, vol. 1* (Concèntric 5719-SUL, 1971). Top.: LP 187

03. Música i llengua

D'acord amb els principals eixos de treball de Concèntric, la música va esdevenir una eina per la recuperació i normalització de l'ús del català. A través dels diferents gèneres musicals es pot observar com aquesta línia de treball transversal anava prenent forma.

Alguns discs van estar dedicats exclusivament a la paraula, a la llengua, a l'ensenyament del català, sovint de la mà de la poesia. Pel que fa a la cançó i als grups de pop, l'extremada cura que Josep M. Espinàs va tenir a l'hora de revisar els textos donà com a resultat unes cançons amb un català excel·lent. A més d'Espinàs, altres adaptadors també es responsabilitzaren de les traduccions al català de moltes cançons. La música per a infants, la recuperació del repertori clàssic i tradicional i el treball amb agrupacions corals van ser les altres línies d'acció del segell.

• La poesia, la paraula, el català

1. *Les veus del carrer* (Concèntric 6031-TC, 1966). Top.: S 56. Cartes de Concèntric a Manuel Valls i a Salvador Espriu, signades pels autors, amb l'encàrrec del disc *Les*

veus del carrer. Top.: Fons Concèntric. Coberta i primera pàgina de la partitura hològrafa de *Les veus del carrer*, de Manuel Valls. Top.: Fons Manuel Valls

2. *Anton Carrera diu els seus poemes*

(Concèntric 45711-A, 1968). Top.: 1968-S 1492. *Parla Pompeu Fabra: disc d'homenatge en el centenari...* (Concèntric 6077-HC, 1968). Top.: S 52

• Música infantil

1. *Cançons per a encarrilar criatures* (Concèntric 6055-UC, 1967). Top.: S 68. Partitures manuscrites i lletra de les cançons. Música de Francesc Burrull i lletra de Josep M. Espinàs. Top.: Arxiu Francesc Burrull
2. "Ball manetes". Dins: *Cantarelles i jocs de falda*. Partitura ms. Top.: Fons Concèntric. *Els Xipis* (Concèntric 6088-UC, 1971). Top.: S 74

3. *M'agrada Cavall Fort*. Lletra: Josep M. Andreu. Música: Lleó Borrell. *Cavall Fort*. Núm. 43 (1964). Top.: S-4-7268. "Voleu fer una cançó?". A: *Cavall Fort*, núm. 110-111 (desembre 1967). Top.: S-4-7268

• Viatge a la lluna

Viatge a la lluna (Concèntric 5708-STL, 1969). Top.: 1969-LP102. Programa de mà de *Juventudes Musicales* amb el programa del concert que incloïa "Viatge a la lluna, narració musical". Top.: Fons Concèntric

• La música folk i tradicional

Cançons tradicionals dels Països Catalans

(Concèntric 5706-UL, 1966). Top.: LP 192. *Muntanyes regalades; Els fadrins de St. Boi*. Partitura ms. Top.: Fons Concèntric

• Els autors folk

1. M. del Mar Bonet. *Cançons de Menorca*. (Concèntric 6042-UC, 1967). Top.: S 135. *Es llangardaix d'Alahor*. Partitura ms. Lletra i partícel·la. Top.: Fons Concèntric. Retrat de M. del Mar Bonet. Top.: Arxiu Enric Frigola
2. Dolores Laffitte. *Cançons occitanes*. (Concèntric 6068-UC, 1968). Top.: S 105. Retrat de Dolores Laffitte. Top.: Arxiu Enric Frigola

3. Pau i Jordi. *En Pere Gallerí* (Concèntric 6076-UC, 1968). Top.: S 29
4. *Miniatura* (Concèntric 6085-UC, 1969). Top.: S 24. Retallable interior, muntat.

• Clàssica i religiosa

1. Orfeó Gracienc. *Missa comunitària (estel del matí)*. (Concèntric 6008-TC, 1965). Edició popular. Top.: S 57. *Missa del Papa Joan* (Concèntric 6007-TC, 1965). Edició popular. Top.: S 53
2. *Corals d'Advent i Nadal de l'Orgelbüchlein* (Concèntric 5705-TL, 1966). Top.: LP 191
3. *Sor Núria, Una missionera de Natzaret* (Concèntric 6026-UC, 1966). Top.: S 37

Banda sonora del film "Tuset Street". Orquesta dirigida por Augusto Algeró. (Polydor, 1968). Top.: 1968-LP 316
3. "Tuset Street, pàgina rosa". A: *Tele-Estel*, núm. 86 (8 març 1968). Top.: 05(46.71Bar) Tel Fol

• Els mitjans

1. "Nadala" de Concèntric. A: *Tele-Estel*, núm. 23 (desembre 1966). Top.: 05(46.71Bar) Tel Fol
2. "Gran Premi del Disc Català". A: *Serra d'Or* (octubre 1966). Top.: 05/16-4º

• Concèntric i els festivals

1. *Los 10 éxitos del V Festival de la Canción Mediterránea* (Vergara 350062-C, 1963). Top.: S 2149. Fotografia de Francesc Burrull al piano. Top.: Arxiu Francesc Burrull
2. Arranjaments de "Plou i fa sol" per a la Gala MIDEM. Partitura ms. Arranjaments

de Francesc Burrull. Top.: Fons Concèntric. Fotografia de Francesc Burrull amb partitures. Top.: Arxiu Francesc Burrull
3. Lluís Llach. *A cara o creu*. (Concèntric 45707-A, 1968). Top.: S 103. Dolores Laffitte. *A cara o creu* (Concèntric 45708-A, 1968). Top.: S 106

4. *A cara o creu*. Letra de José Ma. Andreu, música de León Borrell. Top.: Fons Concèntric

• Dels recitals als festivals multitudinaris

1. Rafael Subirachs. *Àlbum Subirachs* (Concèntric 5709-SUL, 1968). Top.: LP 186
2. *Sis hores de cançó a Canet*. Dibuix de Cesc, disseny de Jordi Fornas. Top.: IV (8) M 12
3. Joaquim Vilarnau. *Trencant el silenci: els recitals de la transició*. Barcelona: Mina, DL 2006. Top.: 2006-8-29700

04. La cultura del pop

La innovació estètica, pel que fa a la seva imatge, va fer de Concèntric una discogràfica moderna. Des del primer dia comptà amb fotògrafs, il·lustradors i dissenyadors gràfics per a la renovació visual de les portades dels discs i de tots els materials que els acompanyaven. També comptà amb la col·laboració de publicistes i s'apostà per l'ús de tècniques del marxandatge més modern d'aquella època i del màrqueting en la seva gestió. En paral·lel, l'aposta pels nous estils musicals i l'adaptació al català dels èxits internacionals el convertien en el primer segell *pop* de Catalunya.

A més, Concèntric fou conscient des del primer moment de la importància de disposar d'un espai dins l'escena musical. En aquest sentit, fundà un local propi, La Cova del Drac, i envià els seus artistes a participar en festivals i premis fins i tot a l'estranger. La transcendència de La Cova va afavorir l'obertura de molts més locals semblants al seu entorn i va establir el model a seguir per molts espais artístics i musicals a Catalunya.

• El poder de la imatge

1. Logotip de Concèntric, adaptació de Francesc Guitart del disseny original de J.M. Subirachs per a La cova del drac.
2. *Guillermina Motta: discos Concèntric*. Maspons + Ubiña. Cartell. Top.: V (7)B7. *Auca del Tricicle: Frederic, Alvar, Ignasi: endavant, passi el que passi*. Perich. Cartell. Top.: IV (7) B9
3. Postals promocionals de Concèntric: Tuna de la Facultat de Dret de Barcelona, Martí Llauredó, Toni Moreno, Antoni Santandreu i Maria Amèlia Pedrerol. Top.: Fons Concèntric

• La Cova del Drac

1. Drac Drug-Store i La Cova del Drac. Circulars informatives amb motiu de la inauguració. Barcelona, 1965. Top.: Fons Concèntric. Fotografia de l'exterior del Drac Drug-Store. Top.: Arxiu Enric Frigola

2. *Santi Sans a la Cova del Drac* (Concèntric 6056-UC, 1967). Top.: S 42

• Les arts plàstiques a La Cova del Drac

1. Contracte entre Concèntric i En Mates per actuar a La Cova del Drac i exposar-hi les seves pintures. Signat per Josep M. Espinàs i Gerard Mates. Top.: Fons Concèntric
2. *La Cova del Drac: Tuset 30: 29 abril, 18 maig, 1969*. Prim. Cartell. Top.: IV (9) B 18
3. *Ninots d'en Perich: Cova del Drac: del 24 de novembre al 14 de desembre del 69*. Cartell. Top.: IV (9) B 21
4. *Xavier Bulbena: dibuixos: a la Cova del Drac del 19 de novembre a 6 de desembre del 70*. Cartell. Top.: IV (9) B 24

• Tuset Street

1. *Tuset Street*. Joan Pedragosa. 3 postals i 2 fotografies. Top.: XXIII Pedragosa B 25
2. *Tuset street*. Director, Luis Marquina. (Polydor, 1968). Top.: 2009-DVD 404.

05. El llegat

La influència de Concèntric i els seus discs mítics ha deixat empremta. En l'actualitat trobem les seves referències entre les peces més cobejades pels col·leccionistes i reivindicadors de la música en català dels anys 60 i 70, tant pel seu valor testimonial com pel musical o pel seu disseny.

La transcendència de la tasca d'Els Setze Jutges i la Nova Cançó, així com del Grup de Folk, és innegable, però ha calgut reivindicar, en canvi, la d'aquells artistes dedicats a la cançó lleugera, al pop, al *ieie* català. Així, ha sorgit un corrent de seguidors de tot allò referent a la música i a l'estètica visual dels anys 60: grafisme, fotografia, disseny, moda... del qual la discogràfica n'era un exponent.

Reedicions d'aquells dies, discjòqueis (DJ's), grups de versions, blocs, webs, publicacions menors i, fins i tot, trobades de nostàlgics reivindicadors d'aquella època també formen part del llegat de Concèntric.

• El modernisme aborigen

1. *Cartell del 1r Aplec Modernista del Barcelonès* (2010). Autor: Marc Argenter. Top.: Arxiu Carles Belda

2. *Cartell de l'Aplec Modernista de Ponent de 2013*. Autor: Pau Llop. Top.: Arxiu Carles Belda

• Grups de versions, discjòqueis i blocs

Desafinat (album covers): microbloc d'en Phil Musical (Òscar Dalmau) on aboca portades de vinils catalans, sobretot dels anys 50 i 60 <http://www.philmusical.cat>

Modernisme aborigen: bloc dedicat al modernisme aborigen, música i trobades <http://modernismeaborigen.blogspot.com.es/>

Modernisme Aborigen I, by Carles Belda: primera tria feta pels Selectors Badabadoc pel 1r Aplec Vallesà el 2008 <http://carlesbelda.bandcamp.com/album/modernisme-aborigen-i>

Phil Musical's Lounge Corner: bloc d'en Phil Musical (Òscar Dalmau) <http://www.philmusical.blogspot.com.es/>

Pots sentir-me?: golfes de cançons oblidades (bloc) <http://potsentirme.blogspot.com.es/>

Vinilísim: vinils catalans (bloc) <http://vinilissim.blogspot.com.es/>

• **Homenatge, recopilacions i col·leccionisme**

1. *Dies i hores de la Nova Cançó*. (Edigsa, 1978). Top.: 1978-LP 92

2. *Grans èxits del pop en català*. Vol. 1: 1960-

1975. (Rama Lama Music, 2004). Top.: CD 7636

3. *Pop ie-íe català* (Picap, 2010). Top.: 2010-CD 2320. *Pop a la catalana, [1] i 2: jazz, bossa & groovy sounds from Catalunya (1963-1971)*. (Vadim Music, 2010). Top.: CD 8665 i Top.: 2013-CD 968

4. Francesc Burrull, J.M. Espinàs. *Les 26 cançons infantils*. Barcelona: La Campana, 2010. Top.: DL 78-8-C 24/11. Partitures ms. originals de les 26 cançons, de Francesc Burrull i lletra de J.M. Espinàs. Top.: Arxiu Francesc Burrull

5. Fermí Puig. *Els 60 canten en català*; pròleg de Lluís Serrahima. Lleida: Pagès, 2010. Top.: 2011-8-1728

6. Joan Manuel Escrihuela, David Ferrer, Fermí Puig. *Els setze jutges*. Barcelona: Viena, 2012. Top.: 2013-4-1157

7. *Ens calen cançons d'ara*. Javier de Castro, ed. Lleida: Edicions de la Universitat de Lleida, 2010. Top.: 2011-8-28901

8. Jordi Garcia-Soler. *La Nova Cançó*. Barcelona: Edicions 62, 1976. Top.: 2004-8-26911

9. Jordi Garcia-Soler. *Crònica apassionada de la nova cançó*. Fotografies de Colita. Barcelona: Flor del Vent, 1996. Top.: 2004-8-23115

Concèntric

una discogràfica en temps difícils

Del 16 de setembre
al 31 d'octubre de 2014

horari De dimarts a divendres d'11 h a 15 h
i de 17 h a 20 h. Dissabtes de 10 h a 14 h

BC Biblioteca de Catalunya
1714 / 2014
ANTES OBERTA AL PÚBLIC

1714 / 2014

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

amb el suport de:
enderrock